

Johanneksen kirkko varhaiskuvassa

Suomen Kansallisarkistossa pidettiin 2012 erikoisnäyttely, johon oli koottu Nobel-suvun toiminnasta aineistoa – tietoja ja kuvasatoa – yli vuosisadan ajalta 1930-luvulle asti. Aiheet kattoivat yritystoimintaa monitahoisesti, runsaasti keksintöjen historiaa, rakentamista, kulttuuriyhteyksiä ja suvun vaiheita. Paikka oli huolellisesti valittu, koska suku on ollut vahvasti kytköksissä Suomeen koko tuon ajan ja Kansallisarkistossa on tallennettuna paljon toiminnan dokumentteja.

Pietarissa oli tärkeä tietojen tukipilari ja näyttelyn kuraattorina toimi sieltä professori **A. I. Melua**, joka kokosi näyttelyyn aineistoa myös Venäjältä yli 40 arkiston tai kirjaston kokoelmista. Professori tuotti Kansallisarkiston aineistosta muutamaa vuotta myöhemmin dokumenttikoosteen. Yksi osa aineistosta koski Kirjolan aikaa ja silloin erityisesti **Edla Nobelin** omistuksen alkuvaiheita 1890-luvulla. Aineiston joukossa oli yllättävä kuva 1888 valmistuneesta Johanneksen kirkosta.

Kuva sijoittui vuosien 1896-97 arkistodokumenttien keskelle eli voitaneen tulkita kirkon olleen siinä alle kymmen-vuotias. Kirkon vierellä koivut todistavat samaa. Kuva vaikuttaa postikortin tyyppiseltä ja on yllättävää, ettei se ole mistään aikaisemmin tullut vastaamme. Emme ole osanneet kaivatakaan 1800-luvun otosta kirkosta. Kuvan myötä on hyvä toivottaa lukijoille muistojen täyttämää pääsiäistä.

– Hannu Rastas –

Pääsiäinen

Taas hohtaa ja helmeilee keväthanget, hohtavat täällä niin kuin ennen lapsuuden keväässä siellä syntymäseudulla. On taas käsillä kevään juhla, pääsiäinen. Yhä useampi meistä siirtolaisista saa viettää ylösnousemusjuhlaa omassa kodissaan. Kevätaurinko loistollaan valaa taas uutta voimaa ja uutta uskoa. Alkaa enemmän tuntea omakseen tämän uuden kotiseudun. Entinen kotiseutu pysyy muistoissa rakkaana meille, niiden mukana saamme sinne taas kulkea muistelemaan lapsuutemme pääsiäisjuhliä. Sieltä tulevat mieleen kiikku ja munien litsaaminen.

minen. Heti, kun pääsiäisaamu koitti, alettiin munien keittäminen ja sitten koettamaan, kuka onnistui saamaan vahvempikuorisen munan, jolla sai toisilta säretyksi enemmän. Litsaamiseksi tätä munaleikkiä kutsuttiin. Ja edellä mainittu kiikku, oli toinen pääsiäisilommeille lapsille. Silloinhan saatiin kiikku tupaan. Helposti sen laittaminen kävi päinsä, kun silloin oli suuret tuparakennukset, ja laen yläpuolella parrut, joihin voi hyvin kiikkunorat ripustaa. En tiedä, mistä tapa kiikkua pääsiäisenä lienee tullut ja mitä se tahtoi kuvata. Jokaisena pääsiäisaamuna kuului Koiviston Siikapadelta tuohitorven toivotusta. Siellä eräs vanha mies, jota sil-

loin me kutsuimme Siikapaden ukoksi, julisti joka pääsiäisaamu tuohitorvellaan Ylösnousemusjuhlan alkaneeksi. Silloin muutama vuosikymmen taaksepäin liittyi pääsiäisen odotukseen hillitympi ajanjakso. Olihan aikaisempina vuosina paastonajan aikana hovit kielletty. Lienee ollut kirjoittamaton, mutta ihmisten sydämissä asunut laki. Uusi aika tuo uusia tapoja uusissa olosuhteissa, mutta joka vuosi saapuu pääsiäinen ja sille joka omalle kohdalleen voi omistaa pääsiäisihmeen, on se sille aina lapsuusajan pääsiäinen.

Julkaistu Johannekselaisessa nro 1951-3, kirjoittaja: V.

Johannes-Seuran huhtikuulle koollekutsuttu kevätkokous siirretään poikkeusoloista johtuen eteenpäin. Johtokunta kutsuu myöhemmin kevätkokouksen uudelleen koolle ja kutsusta ilmoitetaan Johannekselainen-lehdessä

Siunausta ja terveyttä kaikille

16.3.2020

– Janne Aso, puheenjohtaja –

Johannes-Seuran toimisto on suljettu ainakin 13.5. asti. Yhteydenotot sähköpostilla: johannesseura@elisanet.fi.

Johanneksen muistoja

• **K.A. Aukee toimi pappina Johanneksessa 1924-32** •

Seurakunnallisesti erittäin tärkeä päätös tehtiin kirkkovaltuuston kokouksessa lokakuussa 1926, kun päätettiin rakentaa Johannekseen seurakuntatalo. Rakentamisesta huolehtimaan valittiin viisimiehinen toimikunta, johon tulivat kirkkovaltuusmiehet **Jaakko Skyttä** ja **Juhana Reponen**, opettaja **Uljas Tuhkanen**, puuseppä **Otto Kukkonen** ja pastori **K.A. Aukee**. Kun talon rakentamiseen tarvittava puutavara sitten päätettiin ottaa pappilan metsästä, siihen piti hakea lupa Metsähallitukselta. Tämä sekä monet muut asiat viivyttivät rakentamista niin paljon, että valmistuminen lykkääntyi aina vuoteen 1929 asti. Rakennushirsien ja lautatavaran saanti pappilan metsästä oli monien neuvottelujen, kirjeenvaihtojen ja Helsingin matkojen takana. Seurakuntien metsien käytöstä määräsi silloin vielä Metsähallitus, jonka herrat olivat kovin pikkutarkkoja määräyksiä antaessaan. Kaikki kuitenkin lopulta selvisi. Viipurin maalaiskunnan rakennusmestarilta tilasimme piirustukset ja rakentamiseen päästiin keväällä 1928.

Vaikka kirkkovaltuusto oli yksimielisesti päättänyt seurakuntatalon rakentaa, ei asia ollut kuitenkaan tullut seurakuntalaisten yleiseen tietoisuuteen. Mitään pitäjänlehteäkään ei silloin vielä ollut. Vasta kun talo alkoi nousta pappi-

lan maalle, alkoi seurakunnassa kuulua hälyä, mitä sellaisella talolla tehdään, onhan meillä suuri komea kirkko ja onhan ilman sellaista ennenkin tullut toimeen. Pahinta hälyä rakennus aiheutti Uuraassa, jossa ei ollut minikäänlaista seurakunnan toimitaloa tai rukoushuonetta.

Minun kimppuuni ei niinkään käyty, vaan rakennustoimikunnan jäsenten. Jäsenistä yksi toisensa jälkeen alkoi jättää pois kokouksista, ja sain lopulta jokseenkin yksin huolehtia kaikesta. Rakennusaineitten hankinta, urakkasopimusten teko ja työn valvonta aiheuttivat monta unetonta yötä. Hyvä asia oli se, että seurakunnan rahavarat riittivät hyvin talon rakentamiseen.

Aste asteelta talo valmistui ja piispa **Kaila** tuli Viipurista sen vihkimään joulukuussa 1928. Rakennus oli puoliaksi kaksikerroksinen. Avaran seurakuntasalin neljä suurta ikkunaa olivat maantielle päin. Vinkkelin muotoisessa toisessa osassa oli tarjoilutiloja ja kakossali sekä vahtimestarin huoneisto. Yläkerrassa oli tilava kerhohuone ja diakonissan asunto. Talvisodan lopulla talo tuhoutui. Sen paikalle uudelleen jatkosodan vuosina rakennettu seurakuntatalo ehdittiin vihkiä käyttöön, ja se toimi myös väliaikaisena kirkkona. Raunioiksi on muuttunut sekini.

Ragna Aukeen ottama valokuva valmistuneesta seurakuntatalosta.

Pääsiäisen ihme

(Johannekselainen v.1955)

*Pääsiäisen Herra!
Ylösnoussut, kirkastettu!
Astu sydämeeni.
Itse nousit sorron alta,
Voitit kuolon – kaikkialta
Kiitos kaikuu, riemuvirret raikuu!*

*Murra kuolon side, valta,
sulje portit saatantalta,
astu sydämeeni.
Poista synnin taakka,
katso maahan saakka,
paina tuska, hätä –
Herra älä jätä!
Kiitos herra Pääsiäisen,
ylösnousemuksen ihme suuri,
saavu sydämeeni!
Armon Herra aurinkoaan,
siunaustaan, ylitseni valaa –
usko palaa,
poistit taakan –
siunaat elon loppuun saakka.*

Airut

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Postin kulkua ennen ja nyt
s. 3

Talvisodan isoja viestejä
s. 4–5

Kuunneltua silloin ennen
s. 6

Tautia tilastoissa
s. 7

Tankkeri pulassa
s. 7

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Kulkutautia liikkeellä

Elämme erikoisia aikoja. Torjuntatoimet ovat sulkeneet ovia, teitä, yrityksiä ja yhteydenpitoa. Pääsiäinen on käsillä, mutta virpojatkaan eivät saaneet olla virallisesti tai vilkkaasti terveisiään tuomassa ja palkkaansa kysymässä. Suomalaiset eivät enää asu suurperheissä niin kuin entisaikaan. Se meitä ehkä tilastoissa auttaa, mutta tunnelmissa rasittaa. Isovanhemmuus on erilaista, kun ei voi olla avuksi tai saa apua aikaisempaan tapaan. On samalla muuttunut elämänmeno kaikissa ikäryhmissä koululaisista ja päiväkotilaisista alkaen.

Sähköiset yhteydet ovat päivän sana, mutta eivät ne kunnolla korvaa kohdattua yhteyttä, jos muutos on suuri ja äkillinen. Lehdet ja muut uutisvälineet ovat arvossaan. Onneksi Johannekselainen ei tarvitse ennalta arvailla ja uutisoida tulevaa, voimme enemmän keskittyä nykyhetkeen ja peilata elettyä elämää. Siinäkin tehtävässä löytyy kaiken aikaa uusia ikkunoita tai lisätietoja entisistä ikkunoista katsoen.

Vanha termi kulkutauti ei ole enää käytössä, mutta olisi hyvin kuvaava tällekin ajalle. Koronaviruksemme on kulkevaa sorttia sekä itseksensä maailman-kulkijoiden matkassa. Tuontitavaraa ohi tullin. Eikä tämä ole ensimmäinen kerta suinkaan. Lehdessä käsitellään tietoa sadan vuoden takaa, jolloin espanjantauti oli vakava vaiva sotien muutenkin heikentämässä ympäristössä. Lehtiutiset osoittavat, että espanjantauti on ollut Viipurissa erittäin vahvana syksyllä 1918. Se tunnistettiin myös Johanneksessa yhdeksi menehtymisen syyksi niinä vuosina. Viralliset numerot eivät ole kovin korkeita, mutta on aihetta epäillä todellisen tilanteen olleen tätä karumpi. Espanjantaudin mekanismi saatiin selville vasta 1930-luvulla eli yksittäisillä lääkeillä ei pikatilanteessa ollut täyttä mahdollisuutta tulkita rajatapauksia tai jälkivaikutuksia oikein. Silti voi hämmästellä tarkkuutta ja ymmärrystä, jolla Lääkärin nimimerkillä on Karjala-lehdessä kirjoitettu taudista ja sen torjunnasta tammikuussa 1920.

Tänä päivänä tiedämme näkymättömästä enemmän kuin ennen ja saamme oikea-aikaisempaa ohjeistusta. Noudattakaamme sitä ja kuulostellaan millaista tietoa saadaan seuraavaan toukokuun lopulla ilmestyvään kaksoisnumeroon.

Talvisodasta vielä

Tässä numerossa oli tarkoitus referoida maaliskuun puoliväliin valmistellun talvisota-seminaarin esityksiä. Ohjelmaan Loimaalle oli saatu jälleen nimekäs joukko asiantuntijoita. Toisin kävi, sillä ymmärrettävästi tilaisuus peruutettiin muutamia päiviä ennen toteutumistaan. Emme silti siirtäneet aihetta kokonaan sivuun. Kokonainen aukeama on nyt varattu yleisille sen ajan dokumenteille. Ne ovat sellaista historiaa, jossa Johannes on ollut näyttämön etualalla ja johannekselaiset mukana todistajina, toimijoina tai virran vietävinä. Monet historian tärkeät tiedot saadaan nähtäväksi vasta paljon tapahtuneen jälkeen, osaa ei milloinkaan. Aukeaman dokumentit eivät ole tällaista salattua historiaa, vaan ajankuvaa talvisodan kuukausilta, äärimmäisen erilaisia ja pohdinnan kohteeksi tarkoitettuja.

Allakan mukaan

Tällä sivulla pyydetään toimittamaan kuulemiasi sanontoja myyntitoimikunnan tietoon. Esimerkkinä on ”Jos paita pääl kaskee kaajetaa, ni turkki pääl toukoi tehää”. Kiinnosti katsoa milloin tuo kaskenkaato aikanaan on allakan mukaan tehty. Löytämäni lähde sijoittaa sen huhtikuulle ja koko kuukauden nimi tulee tästä työurakasta. Huhtakaski tarkoitti havupuukaskea ja se nimenomaan piti varhaiseen kevääseen ajoittaa eli koko kuukauden nimenantoon oli täysi syy. Lehtipuukaski on sen sijaan kaadettu keskemällä kesää täyslehtimisen aikaan. Näin me huhtikuussa tietämättään jatkamme vanhoja talonpoikaisia perinteitä edes allakan sivuilla. Yllä olevaa sanontaa voinee nyt soveltaa muihin töihin ja harrastuksiin.

Talvesta kesään vai miten se menikään – olemme siirtyneet taas kesäaikaan allakan mukaan. Ei täällä lounaisella kaistalla kestänyt sen jälkeen montaakaan tuntia ennen kuin alkoi taivaalta talven tuntu ja maa valkeni. Alkoivat yö- ja päiväpakkaset, ainakin hetkeksi. Olen kuitenkin ehtinyt katsella jo leskenlehtiä helmikuussa ja sinivuokkoja maaliskuussa, kiuruakaan unohtamatta. Joten eiköhän se tästä.

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa olevat aineistot Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ.

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Touko-kesäkuun kaksoisnumeroon aineisto viimeistään 13.5. (painopv 26.5.). Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

– Lehtitoimikunta –

Kuolleita

Annikki Miettinen kuoli 19.1.2020 Kaarinassa. Hän oli syntynyt 23.3.1928 Johanneksessa. Kiittäen muistavat Paavo-veljen lapset perheineen, serkut perheineen sekä muut sukulaiset ja ystävät. Siunaus toimitettu.

Helka Inkeri Virtanen o.s. **Loikas** kuoli 29.2.2020 Paimiossa. Hän oli syntynyt 29.5.1934 Johanneksessa. Kaivaten muistavat Marjo ja Arto, Maria ja Tuomas, Henri, Ari ja Tarja, Janne, Anu, Alex ja Alyssa, Iina ja Niko, Joni ja Suvi sekä muut sukulaiset ja ystävät.

Kiitos

Lämmin kiitos

Johannes-Seuralle sekä kaikille lukijapiiriin kuuluville, jotka kunnioittitte Paavo Väntsin muistoa ja monin tavoin otitte osaa suruumme.

Siunattua kevättä toivottaen!
Eeva-Liisa Väntsi ja lapset perheineen

Karjalan Liiton 80-vuotisjuhluvuosi

Liedon Nautelankoski sunnuntaina 22.3.2020.
Kuva: Esa Haltia

Tulevaisuus ja toivo

Elämme outoja aikoja. Koronavirus on ollut alkuvuoden 2020 kestopuheenaihe. Aika näyttää, tuleeko siitä pelätynlainen epidemia vai saadaanko erilaisin rajoituksin viruksen tuhot minimoitua? Saatamme muistaa 1950-luvun lopun ’aasialaisen’. Kymmentä vuotta myöhemmin maailmaa kiersi ’honkongilainen’.

Ne olivat saman viruskantaa kuin koronakin ja tekivät aikansa tuhojaan. Tuolloin terveydenhuolto ja karanteeni-määräykset olivat ihan eri tasolla kuin nykyään, toivon että seuraukset tulevat siksi olemaan paljon vähäisemmät. Niistä selvittiin, eiköhän tästäkin. Kuunnellaan viranomaisten ohjeita, ehkä ei tavata toisiamme, mutta pidetään siitä huolimatta yhteyttä, ei jätetä ketään yksin.

Marian ilmestyspäivän virsi 50 alkaa seuraavin sanoin: ”Maria, Herran äiti, ei nähnyt eteenpäin”. Emme näe mekään, emme tiedä mitä on tulossa ja siksi tulevaisuus saattaa pelottaa. Marian elämä ei ollut helppoa, mutta hän luotti kaikkivaltiaaseen Jumalaan. Meihin, niin kuin Mariaankin, pätevät seuraavat Jeremian kirjan sanat: Minulla on omat suunnitelmani teitä varten, sanoo Herra. Minun ajatukseni ovat rauhan eivätkä tuhon ajatuksia: minä annan teille tulevaisuuden ja toivon(Jer.29:11).

Jumala haluaa antaa meille turvaa vaikeuksienkin keskellä, sillä Hän on meidän ilomme lähde. Kun Pyhä Henki on kanssamme, niin me olemme turvassa, tapahtuu sitten mitä tapahtuu. Marian elämän vaikeuksissa Jumala piti huolta hänestä ja Hän pitää huolta meistäkin. Tehdään se mitä voidaan ja muistetaan: ei ole mitään pelättävää.

Aurinkoista kevättä, siunattua Pääsiäistä!

– **Veikko Sailola** –
Vahdon kappalainen

Tapahtumakalenteri

TOUKOKUU

29.-31.5. KOTISEUTUMATKA JOHANNEKSEEN PERUTTU.

ELOKUU

1.8. Johannesjuhlat Kaarinassa.

Puusa-suvun tapaaminen siirretty syksyyn.

Simo Hörkön Sukuyhdistys ry

Sääntömääräinen vuosikokous perutaan ja siirretään myöhemmin ilmoitettavaan ajan-kohtaan tartuntatautiepidemian takia.

Hyvää kevättä.

– Johtokunta –

Päättilän koulupiiriläiset

Päättilän koulupiirin 11.4.2020 pidettäväksi sovittu kokous siirretään Johannesjuhlien yhteyteen.

”Lentävät lauseet” talteen

*”Jos on usva uunna vuonna, niin on halla heinäkuulla ja talvi keskellä kessää.”
Tai sitten: ”Jos paita pääl kaskee kaajetaa, ni turkki pääl toukoi tehää.”*

Viisauksia entisiltä ajoilta. Näitä sääennustuksia varmaan monikin muistaa ja tietää – kerätäänpä ne talteen! Jonkin verran niitä on jo arkistoihin kertynytkin, mutta lisää varmasti löytyy kun muistilokeroita pengotaan.

Ja myöskin hauskoja sanontoja:

*”Nii makkaa, ko Hörkö sika Vireniukse aija vierel.”
”Eihä kaik asu kalavesil, eikä kirkon naapuris.”*

Laitapa muistamasi sanonnat ja sääennustukset sekä muut ”lentävät lauseet” paperille ja lähetä ne Johannes-Seura ry:n toimistoon, Myllytie 1, 21500 Piikkiö tai sähköpostilla joko heinonen.hilkka1@gmail.com tai riitta.kukkonen@pp2.inet.fi.

Tehdään niistä kirjanen.

– Myyntitoimikunta –

Johannes-Seuran toimisto on suljettu poikkeustilanteen vuoksi ainakin 13.5. asti

Yhteydenotot sähköpostilla: johannesseura@elisanet.fi.

Toukokuu

LA 16.5.klo 11-15

KE 20.5. klo 12-17

KE 27.5. klo 12-17

Kesäkuu

KE 3.6. klo 12-17

LA 6.6.klo 11-15

KE 10.6. klo 12-17

KE 17.6. klo 12-17

KE 24.6. klo 12-17

Postia Johanneksesta

Mirja Lenkkerin kokoelmista löytyy kolme kirjekuorta, jotka on lähetetty Johanneksesta vuosina 1927-1930. Tietoa ei kirjeiden lähettäjistä eikä niiden sisällöstä ole. Yksi kirjeistä on lähetetty Kaijalasta ja osoitettu Kellokauppa Otavalle Hämeenlinnaan. Martta o.s. Loikas (s. 1928) Kaijalan Ylätalosta kertoo, että ennen sotia Kaijalan posti toimi Hiek’kuopan talossa ja sitä hoiti talon tytär Kaino Väntsi. Martan työnä oli jakaa postia opettaja Tuomelalle sekä kotinsa lähellä olleisiin taloihin, kuten Hugo ja Eeva Hiirelle, ”Tätin Toivolle” (Toivo Loikas), Nikolai ja Anna Hörkölle, Nikolai ja Ida Hänniselle sekä Taavetti ja Anna Mari Hänniselle. Kantopalkkaakin hän sai silloin tällöin, Taavetti Hänniseltä hän sai aina ”kaks anis-karamellii ja kevvääl viel tassillisen hunajaa”. Jatkosodan aikana posti toimi Ylätalossa, ja postinhoitajana toimi Martan vanhin sisko Helmi (Lenkkeri). Kotiin tuli ainakin Yhteishyvä ja Karjala.

Postin historiaa

Kaksi muuta kirjettä on osoitettu Kassööri Frans Wahlmanille Äänekoskelle. Toisessa kuoressa on Koskijärven leima. Posti lie lähetetty Koskijärven sahalta, sillä Frans Wahlman oli Äänekoski Oy:n (nyk. Metsä Board Äänekoski) kassanhoitaja. Paavo Hörkön mukaan Koskijärvelle postia ajoi karhulalainen Laihia Fordillaan. Posti jätettiin Paavon kotiin, Aleksanteri Hörkön (”Antin Alen”) taloon, ennen sotia myös Kaijalan Osuuskaupan Koskijärven myymälään, joista kyläläiset kävivät hakemassa postinsa. Paavo muistaa, että heillä myytiin myös postimerkkejä.

Muita postipysäkkejä oli Hylkiälässä, Johanneksen asemalla, Kaislahdessa, Kirjolassa, Niemelässä, Pyökärillä Revonsaaressa, Uutelassa (Kukkola) ja Yläkylässä (Karhula). Ks. <http://www.karjalaleimat.net/>

Elma Laiho o.s. Hörkkö Tikkalasta on kertonut, että ”Koulumatkalla kierrettiin Paavolaisen talossa, missä eteisen pöydällä lehtiä, josta jokainen haki jos oli tullut.”

Haltian- ja villinsaarelaisten postiasiat hoituivat Koiviston puolella Makslahdessa.

Johanneksen pitäjähistoriassa mainitaan: ”Johanneksen postitoimisto, joka aikaisemmin sijaitsi Vaahtolan kylässä kirkon läheisyydessä, siirtyi Viipurin-Koiviston radan valmistuttua Johanneksen rautatieasemalle. Tästä oli hevospostilinja Kaijala–Karhula ja kantopostilinja Riionsaari–Räihälä–Revonsaari sekä Huunonsaareen. Vaahtolan kylässä linjalla Johanneksen asema–kirkonkylä–Metsäkylä suoritettiin postin kotiinkanto. Hackman & Co:n selluloosatehtaan toimesta suoritettiin postin kuljetus Johanneksen postitoimistosta tehtaalle. Edellä mainittujen postilinjojen varsilla olleiden postipysäkkien lisäksi oli Kukkolan kylässä Uutela-niminen postipysäkki. Kivitokeen ja Päätilän kylien posti kuljettiin Uuraasta Päätilän Osuuskaupassa sijainneeseen jakelupaikkaan vuodesta 1930 lähtien joka arkipäivä.”

Vieläkö muistatte mistä teidän postinne haettiin, mitä lehtiä teille tilattiin? Kertokaa meillekin.

Kuningatar Kristiina perusti Kruunun postilaitoksen vuonna 1636. Annettu asetus postinkuljetuksesta ja postikontoreista laajeni koskemaan Suomea, kun kenraalikuvernööri Pietari Brahen toimesta saatiin maahan ensimmäiset postikonttorit v. 1638. Postikonttorit perustettiin Turkuun, Helsinkiin, Porvooseen, Viipuriin ja Käkisalmeen. Suomen ensimmäiset postitaksat määriteltiin ja säännöllinen postinkuljetus alkoi. Postimaksu määräytyi matkan ja kirjeen painon mukaan, virkakirjeet kulkivat maksutta.

Ensimmäinen postireitti Tukholmasta Suomeen kulki Ahvenanmaan kautta etelärannikkoa pitkin Narvaan, sivureitti Helsinkiä Hämeenlinnaan ja Viipurista Kajaanin kautta Ouluun, myöhemmin myös Turusta Pohjanmaan rannikkoa pohjoiseen. Reiteistä vaarallisiin kulki Ahvenanmeren yli. Reittiä hoitivat ahvenanmaalaiset, jotka olivat kokeneita merenkulkijoita. Postin kuljetuksesta oli vastuussa valan tehnyt, mieluiten luku- ja kirjoitustaitoinen postitalonpoika, joka vastineeksi vapautettiin kestitys- ja kyyditysmaksuista, päivätöistä ym. veroista. Postia oli kuljetettava säässä kuin säässä. Jotta velvoite ei olisi tullut yhdelle talolle ylivoimaisen raskaaksi, muodostettiin ns. postiruodut, joihin kuului kahdesta kuuteen taloa.

Venäjän postilaitoksen yhteyteen

Suomen liittäminen Venäjään autonomisena suuriruhtinaskuntana aiheutti pieniä muutoksia. Vuonna 1846 siirryttiin postitalonpoikajärjestelmästä kestikievarikyytejä käyttävään postiljoonijärjestelmään, jossa postilaukku kulki kestikievarista toiseen. Johanneksessa kestikievarieita oli ainakin Kaislahdessa, Vaahtolan Kirpulla, Kirjolassa ja Koskijärvellä. Kaislahden kievarin isännistä tunnetaan Juho Arminen, Antti Hyppönen, Johan Hagman, Antti Pikkala, Juho Marttinen, Juoso Nevalainen ja Fredrik Hamberg (Haltia). Kirjolan kievarinpitäjiä olivat Iisakki Tommila, Aleksanteri Mahkonen ja Kustaa Kuittu, mahdollisesti myös Elisabet Nikko. Kirjolasta on mainittu Heikki Mikonpoika ja Matti Kiiveri, Koskijärveltä veljekset Matti ja Kristian Sakarinpojat Hörkkö.

Maalaiskirjeenkanto alkoi vuonna 1890. Postinkantajan tuli kuljettaa maaseudulla tavallisia lähetyksiä postilinjan varrella oleviin taloihin sekä niistä lähimpään postitoimipaikkaan. 1900-luvun alussa kirjeenkanto saavutti syrjäisimmätkin seudut. Vuonna 1891 otettiin käyttöön ns. postipysäkit palvelemaan kirjeenkantoa ja postimerkkien myyntiä. Ensimmäinen suomalainen postimerkki julkaistiin v. 1856. Suomalaisen merkkien käyttö kiellettiin vuonna 1891 Suomen ja Venäjän välisessä postiliikenteessä, mutta ne sallittiin vielä Suomen sisäisessä sekä ulkomaille suuntautuvassa postiliikenteessä. Suomalaiset postimerkit kiellettiin kokonaan ulkomaanpostissa heinäkuussa 1900 ja Suomen sisäisessä

Kirjeet Mirja Lenkkerin, kortit Seppo Kukkosen kokoelmista.

postissa tammikuussa 1901. Seuraavan kerran julkaistiin Suomen vaakunaleijonalla varustettuja omia postimerkkejä vasta vuonna 1917.

Suuria muutoksia

Sotavuosina koko Suomen kansa alkoi kirjoittaa kirjeitä. Siviilipostin rinnalla toimi kenttäpostijärjestelmä, joka kuljetti kirjeitä ja paketteja kotirintaman ja sotarintaman välillä. Sillä, että posti kulki sujuvasti, oli suuri merkitys ihmisten mielialoille ja kansan yhtenäisyydelle. Vaikka sensuuri valvoi postia, sitä ei rajoitettu, vaan esim. sanomalehdissä kehoitettiin siviiliväestöä muistamaan rintamalla olevia ”iloisilla ja reippailla kirjeillä”.

Suomen muuttuessa maatalousmaasta palvelu- ja tietoyhteiskunnaksi 1970-luvulta lähtien tehostui pakettien ja kirjeiden välitys. Postitoimipaikkojen määrä oli suurimmillaan 1970-luvun alussa. Posti oli Suomen suurin työnantaja ja työntekijöiden määrä kasvoi 1980-luvulle asti.

Postin kulkunopeus oli tärkeää, kirje oli vastaanottajalla yleensä seuraavana päivänä. Nykyään kirje-laatikkoon jätetty kirje luvataan toimittaa pääsääntöisesti neljässä päivässä vastaanottajan postilaatikkoon. Plus-merkillä varustettu kirje tai kortti on vastaanottajalla toisena työpäivänä postittamisesta ja siihen liittyy kulun seuranta. Pikakirjeenkin toimittaminen vastaanottajalle vaatii 1-2 työpäivää.

Yksi syy kuljetusaikojen pidentymiseen on tietotekniikan ja digitalisaation aiheuttama muutos: kirjeiden ja korttien sijasta viestitys sujuu nopeasti sähköpostin ja facebookin ym. avulla. Sähköinen laskutus on jo vähentänyt kuljetettavien kirjeiden määrää ja tulee vähentämään sitä lisää. Toisaalta pakettien määrä on kasvussa, kun kauppaa voidaan ulkomaita myöden käydä verkossa. Paketit vaativat varastointitilaa odottamaan noutamistaan.

Postin muuttaminen valtion virastosta liikelaitokseksi ja markkinoiden vapautuminen kansainvälisille kuljetusyritykselle ovat osaltaan vaikuttaneet postin palvelujen nykyiseen tilaan. Esimerkiksi kirjepostia ja vastaavaa päiväpostia ei enää jaeta tiistaisin. Oman haasteensa tuo se, että Suomi on pitkien kulkuyhteyksien maa ja yrityksiltä vaaditaan taloudellisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävää toimintatapaa. Posti on sitoutunut tiukkaan ympäristöohjelmaan.

Johannekselaisen kulku painopai-kalta lukijoille on kaiken kehityksen tuloksena hidastunut, kuten olette tulleet huomaamaan. Samalla postiveloitus on kuitenkin jatkanut kasvuaan. Tämän vuoden alussa otettiin käyttöön uusi käsinlajittelumaksu, joka ei muuttanut työnkuluja mitenkään, mutta tuotti postituslaskuun yli viiden prosentin lisän. Lehden jokainen postista saapunut numero on siis arvotavaraa. Senhän me toki tiedämme jo entuudestaan.

Lähteet:

<https://www.postimuseo.fi/fi/viestinnan-historiaa/suomen-postitoiminnan-historiaa>

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Meista/Julkaisut/hist-ajan-muinais-jaannokset.pdf>

http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Posti-_ja_lenn%C3%A4tinkonttorit
Johanneksen kirkonkirjat:
<https://katiha.xamk.fi/>

Talvisodan dokumentteja alusta ja lopusta

Lehden viime numerossa oli etusivun kuvana ylipäällikön päiväkäsky heti talvisodan rauhanteon jälkeen. Se oli todisteena yhden dramaattisen vaiheen päättymisestä. Tuossa roolissa se ei ollut varsinaisesti luettavassa koossa tai oli ainakin vaikeasti luettavissa. Toiveena on ollut julkaiseminen hieman isompana, ja sen mukaisesti päiväkäsky nyt löytyy uudelleen viereiseltä sivulta.

Päiväkäsky on dokumentti ja yksi jälkinäytös 105 päivän taisteluille. Dokumentteja on tullut vastaan myös talvisodan ensimmäisiltä päiviltä – vaiheesta, jolloin talvisota ei ollut saanut vielä nimeään. Niiden julkaisu on periaatteessa yhtä tärkeää, koska ne ovat sen ajan historiaa ja ovat vaikuttaneet monin tavoin tapahtumien kulkuun silloisen rajalinjan molemmin puolin. Näissä sodan alkuvaiheen dokumenteissa on kyse ns. Kuusisen hallituksen tai Terijoen hallituksen hyvinkin

suorasukaisesta julistuksesta sekä sen pääministerin allekirjoittamasta ystävyys- ja avunantosopimuksesta. Jälkimmäinen dokumentti on piirtänyt valtioiden rajalinjaa uusiksi tavalla, jossa Johanneksesta olisi tullut rajapitäjä ainakin joksikin aikaa ja osa kylistä olisi ilmeisesti jäänyt linjanvedossa eri puolelle. Muutenkin tämän aukeaman asioilla on suorat ja suuret yhteydet johannekselaisten kokemuksiin tuona aikana ja sen kautta kaikkiin meihin.

Sotia ei käydä paperilla, mutta tämän aukeaman viestit osoittavat, että sanoilla on vahva merkityksensä.

– Hannu Rastas –

Suomen kansanhallituksen julistus

Kansan tahdosta – kansan, jonka on val-
lannut viha ja suuttumus **Cajanderin**
- **Erkon** - **Tannerin** kurjan hallituksen
rikollisen politiikan johdosta, on tänään
Itä-Suomessa muodostettu maamme uusi
hallitus, väliaikainen Kansanhallitus, joka
täten kutsuu koko Suomen kansaa ratkai-
sevaan taisteluun pyövelien ja sotaprovo-
kaattorien hirmuvallan kukistamiseksi.

Se taantumuksellinen, ahnas rahavalta,
joka vuonna 1918 ulkomaisten impe-
rialistien sotaväen avulla hukutti veri-
virtoihin Suomen työtätekevän kansan
kansanvaltaisen vapauden, muutti meidän
synnyinmaamme lahtarihelvetiksi työtä-
tekeville. Myytyään maamme itsenäisyy-
den edut, Suomen rahavaltiaat yhdessä
kaikenlaisten Suomen ja Neuvostoliiton
kansojen imperialististen vihollisten
kanssa lakkaamatta punoivat neuvos-
tovastaisia provokatoorisia sotajuonia ja
lopuksi syöksivät maamme sodan pätsiin
Sosialistista Neuvostoliittoa, Suomen kan-
san suurta ystävää vastaan.

Tässä kriittisessä tilanteessa Suomen
työtätekevän kansan syvät rivit, jotka
ovat aina tahtoneet ja tahtovat elää so-
vussa Neuvostomaan kansojen kanssa,
katsovat luonnolliseksi oikeudekseen ja
pyhäksi velvollisuudekseen ottaa synnyin-
maan kohtalon omiin varmoihin käsiinsä.
Eri puolilla maata on kansa jo noussut
ja julistanut voimaan Kansanvaltaisen
Tasavallan. Osa Suomen armeijan soti-
laita on jo siirtynyt kansan kannattaman
uuden hallituksen puolelle.

Neuvostoliitolle, joka ei milloinkaan
ole unhannut eikä häirinnyt Suomea, joka
on aina pitänyt arvossa sen riippumat-
tomuutta ja kahden vuosikymmenen
ajan sietänyt katalaa sotaprovokatiota
valko-Suomen seikkailevain vallanpitäji-
en taholta, sille on nyt käynyt välttämät-
ömäksi tehdä Punaisen Armeijan voimin
loppu tästä sen turvallisuutta uhkaavasta
vaarasta. Tämä tarkoitus vastaa täydel-
lisesti meidänkin kansamme elinetsua.
Senvuoksi Suomen kansanjoukot ottavat

valtavalla innostuksella vastaan uljaan,
voittamattoman Punaisen Armeijan ja
tervehtivät sitä, tietäen, että Punainen
Armeija saapuu Suomeen ei valloittajana,
vaan kansamme ystävänä ja vapauttajana.

Suomen Kansanhallitus, ollen varmas-
ti vakuutettu siitä, ettei Neuvostoliitolla
ole minkäänlaisia maamme riippumat-
tomuutta vastaan tähdättyjä tarkoituksia,
hyväksyy täydellisesti Punaisen Armeijan
toiminnan Suomen alueella ja kannattaa
sitä. Suomen Kansanhallitus pitää sitä
arvaamattoman suurena apuna Suomen
kansalle Neuvostoliiton taholta sitä var-
ten, että yhteisin ponnistuksin saatai-
siin mahdollisimman pian hävitetyksi se
varsin vaarallinen sodan pesäke, jonka
sotaprovokaattorien rikollinen hallitus
on Suomeen luonut.

Tämän tehtävän suorittamisek-
si mahdollisimman nopeasti Suomen
Kansanhallitus kutsuu Neuvostoliiton
hallitusta antamaan Suomen Kansan-
valtaiselle Tasavallalle kaikkea välttämä-
töntä apua Punaisen Armeijan voimin.

Osaottamaan yhteiseen taisteluun
käsi kädessä sankarillisen Punaisen
Armeijan kanssa on Suomen Kansan-
hallitus jo perustanut ensimmäisen
suomalaisen armeijakunnan, jota edes-
säolevien taistelujen kuluessa tullaan
täydentämään siihen vapaaehtoisina
liittyvillä vallankumouksellisilla työ-
läisillä ja talonpojilla ja josta on määrä
tulla tulevan Suomen Kansanarmeijan
luja ydinjoukko. Ensimmäinen suoma-
lainen armeijakunta saa kunnian tuoda
pääkaupunkiin Suomen Kansanvaltaisen
Tasavallan lipun ja pystyttää sen presiden-
tin linnan harjalle, työtätekevien riemuksi
ja kansan vihollisten kauhuksi.

Meidän valtiomme tulee olla kansan-
valtainen tasavalta, joka palvelee kan-
san etuja, – eroitukseksi Cajanderien ja
Erkkojen rahavaltaisesta tasavallasta,
joka palvelee kapitalistien ja kartanon-
herrain etuja. Mutta meidän valtiomme
ei kuitenkaan ole luonteeltaan neuvosto-

valtio, sillä neuvostojärjestelmää ei voida
saattaa voimaan pelkästään hallituksen
voimin, ilman koko kansan ja eritoten
talonpoikaiston suostumusta.

Tämän mukaisesti on meidän hal-
lituksemme Suomen kansanvaltaisen
Tasavallan Kansanhallitus. Se tulee no-
jautumaan laajaan työtätekevien kansan-
rintamaan. Nykyisessä kokoonpanossaan
pitää Suomen Kansanhallitus itseään
väliaikaisena hallituksena. Sen kokoon-
pano tulee heti maan pääkaupunkiin
Helsinkiin saavuttua järjestettäväksi
uudelleen ja täydennettäväksi työtäte-
kevien kansanrintamaan osallistuvien
eri puolueiden ja ryhmien edustajista.
Kansanhallituksen lopullinen kokoon-
pano, sen valtuudet ja toimenpiteet tu-
levat yleisen, yhtäläisen, välittömän ja
salaisen äänioikeuden pohjalla valitun
Eduskunnan vahvistettaviksi.

Suomen Kansanhallitus katsoo ensi-
sijaiseksi tehtäväkseen Suomen lahtarien
hallituksen kukistamisen, sen aseellisten
voimien murskaamisen, rauhan solmia-
misen ja Suomen riippumattomuuden ja
turvallisuuden takaamisen rakentamal-
la lujat ystävyysuhteet Neuvostoliiton
kanssa.

Suomen Kansanhallitus kääntyy Neu-
vostoliiton hallituksen puoleen ehdottaen
solmittavaksi keskinäisavun sopimus
Suomen ja Neuvostoliiton välillä ja täy-
tettäväksi Suomen kansan vuosisatainen
toive: Karjalan kansan jällen yhdistämi-
nen Suomen kansan kanssa, liittäen sen
yhtenäiseen ja riippumattomaan Suomen
valtioon. Suomen Kansanhallituksella
on täysi syy toivoa, että sen noudattama
varma suunta ystävällisten suhteiden vo-
maan saattamiseksi Neuvostoliiton kanssa
suo Neuvostoliiton hallitukselle mahdol-
lisuuden suostua tällaiseen esitykseen.

Kansanhallitus haluaa ylläpitää ys-
tävällisiä suhteita kaikkien muidenkin
valtioiden kanssa. Se tunnustaa Suomen
taloudelliset ja finanssisitoumukset
muihin valtioihin nähden, mikäli nämä

sitoumukset eivät ole ristiriidassa Suomen
suvereniteetin kanssa ja mikäli joku näistä
valtioista ei ryhdy vihamielisiin tekoihin
Suomen Kansanvaltaista Tasavaltaa ja sen
Kansanhallitusta vastaan.

Sisäpolitiikassaan Kansanhallitus aset-
taa itselleen seuraavat tehtävät:

- 1) Suomen Kansanarmeijan luominen;
- 2) suurten yksityispankkien ja suurten
teollisuusliikkeiden saattaminen valtion
valvonnan alaisiksi ja avustustoimenpi-
teitä keskiuuruisten ja pienten liikkeiden
hyväksi;
- 3) erikoisten toimenpiteiden toteut-
taminen työttömyyden lopettamiseksi
kokonaan;
- 4) työpäivän lyhentäminen 8-tuntisek-
si, 2-viikkoisen kesäloman turvaaminen
työläisille ja työväen sekä muiden palkan-
nauttijain asuntovuokrain alentaminen;
- 5) suurtiloja omistavien kartanonher-
rain maiden pakkoluovutus, kajoamatta
talonpoikain tiluksiin ja omaisuuteen
sekä pakkoluovutettujen maiden luovut-
taminen tilattomille ja maanpuutteessa
oleville talonpoikaisviljelijöille;
- 6) talonpoikain vapauttaminen vero-
rastien maksusta;
- 7) valtion kaikinpuolinen avustustoi-
minta vähäväkisten viljelijäin talouden
kohottamiseksi, ensi sijassa antamalla
heille lisää maata, laidunta ja mahdolli-
suuden mukaan myös kotitarvemetsää
suurilta kartanonherroilta pakkoluovu-
tetuilta tiluksilta;
- 8) Suomen valtiomuodon sekä hal-
linto- ja oikeuslaitoksen perinpohjainen
kansanvaltaistuttaminen;
- 9) valtion sivistysmäärärahojen korot-
taminen ja koululaitoksen uudistaminen
turvaten työväen ja muiden vähävaraisten
lasten koulunkäyntimahdollisuudet sekä
pitäen kaikin puolin huolta kansansivis-
tyksen, tieteen, kirjallisuuden ja taiteen
kehittämisestä edistyksellisessä hengessä.

Kansan vihaama Cajanderin ja Erkon
rahavaltainen hallitus, joka on tehnyt
kaikki mitä on mahdollista saattaakseen

synnyinmaamme turmioon, menetet-
tyään kaiken kannatuksen kansan kes-
kuudessa, on nyt, kuten on saatu tietää,
eronnut virasta. Tämän vihatun hallituk-
sen sijaan on asetettu **Tannerin** hallitus.
Mutta Tanner on samallinen kansan
vihollinen kuin Cajanderkin. Tannerin
hallitus ei ole hiventäkään parempi, ellei
vieläkin huonompi, kuin Sajanderin* hal-
litus. Se on kansallemme yhtä vihattu
kuin Cajanderinkin hallitus.

Ajettakoon nuo pyövelit Suomesta loi-
tolle! Lyötäköön maahan koko vararik-
koinen hallituskopla!

Nouse, Suomen kärsinyt työtätekevä
kansa! Käy uljaasti taisteluun sortajaisi ja
pyöveliesi hirmuvaltaa vastaan!

Nouskaa kaikki kansalaiset, joille syn-
nyinmaan tulevaisuus on kallis!

Karkoittakaamme kansan hartioilta
synkän taantumuksen joukkio!

Raivatkaamme tie kansan hyvinvoin-
nin ja kulttuurin nousulle, kansamme
vuosisataisten kansallisten toiveiden to-
teuttamiselle!

Voittakoon Suomen työläisten, talon-
poikien ja työtätekevän sivistyneistön
elämän ja sydämen asia!

Vapaan ja riippumattoman Suomen
kansanvaltaisen tasavallan lipun alla
– eteenpäin, voittoon!

Terijoenla, 1 pnä joulukuuta v. 1939
SUOMEN KANSANHALLITUS:

Kansanhallituksen puheenjohtaja ja
Suomen ulkoasiain ministeri
Otto Kuusinen.
Kansanhallituksen varapuheenjohtaja
ja valtiovarain ministeri
Mauri Rosenberg.
Puolustusministeri **Aksel Anttila.**
Sisäasiain ministeri **Tuure Lehen.**
Maanviljelysministeri **Armas Äikiä.**
Valistusministeri **Inkeri Lehtinen.**
Karjalan asiain ministeri
Paavo Prokkonen.

Ystävyyttä ja avunantoa talvisodan polttoaineeksi

Terijoen hallituksen ensimmäinen ja tär-
kein tehtävä yllä olevan perusjulistuk-
sen ohella oli toimia sopijaosapuolena
kahden valtion välisessä sopimuksessa.
Julistus päivättiin taistelutoimien aloi-
tusta seuranneeseen päivään 1.12.1939
ja heti sen jälkeen 2.12.1939 allekirjoitet-
tiin ”Keskinäisen avunannon ja ystävyyy-
den sopimus Neuvostoliiton ja Suomen
Kansanvaltaisen tasavallan välillä”.
Allekirjoittajina olivat juhlavasti ulko-
ministeri **Molotov** ja **O.W. Kuusinen.**
Tapahtumasta otetuissa kuvissa genera-
lissimus **Stalin** todistaa toimenpidettä.
Sopimus allekirjoitettiin Moskovassa,
jossa tietysti Terijoenle muodollisesti kir-
jattu julistuskin on laadittu.

Sopimuksen avauslause – kuvaavasti
yli 200 sanan pituinen – toteaa kauniin
sanakääntein, miten Suomen kansan
sankarillinen taistelu ja Punaisen Ar-
meijan ponnistukset likvidoivat vaaral-
lisen sotapesäkkeen ja on muodostettu
Kansanvaltainen Tasavalta sopijaosa-
puoleksi valtiollista riippumattomuutta

ja sisäisiin asioihin sekaantumattomuutta
tunnustaen. Tämän jälkeen itse sopimus-
teksti on seitsemän artiklan mittainen.

Artikloissa otetaan ja annetaan.

I artikla

*Neuvostoliiton ystävyyyden ja syvän luottamuksen merkiksi Suomen Kansanvaltaista
Tasavaltaa kohtaan, suhtautuen myönteisesti Suomen kansan kansallisiin toiveisiin
Karjalan kansan jälleenyhdistämisestä Suomen kansan kanssa liittäen sen yhtenäi-
seen ja riippumattomaan Suomen valtioon, Neuvostoliitto ilmoittaa suostuvansa
luovuttamaan Suomen Kansanvaltaiselle Tasavallalle ne Neuvosto-Karjalan alu-
eet, joissa karjalainen väestö on enemmistönä - kaikkiaan 70.000 neliökilometriä,
joka alue liitetään Suomen Kansanvaltaisen Tasavallan valtioalueen yhteyteen
ja säädetään raja Neuvostoliiton ja Suomen Kansanvaltaisen Tasavallan välillä
oheenliitetyn kartan mukaan.*

*Suomen Kansanvaltaisen Tasavallan ystävyyyden ja syvän luottamuksen mer-
kiksi Neuvostoliittoa kohtaan, suhtautuen myönteisesti Neuvostoliiton toivomuksiin
Neuvostoliiton ja varsinkin Leningradin kaupungin turvallisuuden lujittamisesta,
Suomen Kansanvaltainen Tasavalta ilmoittaa suostuvansa jonkun verran siir-
tämään rajaa Karjalan kannaksella Leningradista pohjoiseen päin, luovuttaen
Neuvostoliitolle 3.970 neliökilometrin suuruisen alueen, jolloin Neuvostoliitto
katsoo velvollisuudekseen korvata Suomelle Karjalan kannaksen alueella olevain,
Neuvostoliitolle siirtyväin rautatieosain arvon 120 miljoonan Suomen markan
suuruusella summalla.*

Suomen alueeseen liitettiin 70.000 neliö-
kilometrin alue Neuvosto-Karjalaa ja
vastalahjaksi Suomi antoi noin 4.000 ne-
liökilometriä Kannakselta. Uusi raja ve-

dettiin Koivistolta Johanneksen ylämaan
kylien kautta Käkisalmen suuntaan.
Sopimukseen liittyi Hankoniemen ja sen
läheisten merialueiden vuokraus suurek-
si meritukikohdaksi sekä Suomenlahden
saarien ja Koiviston saarien myynti ja
Petsamosta Kalastajasaarennon myynti
Neuvostoliitolle. Kauppahinta tai kor-
vaus luovutuksista oli määritelty.

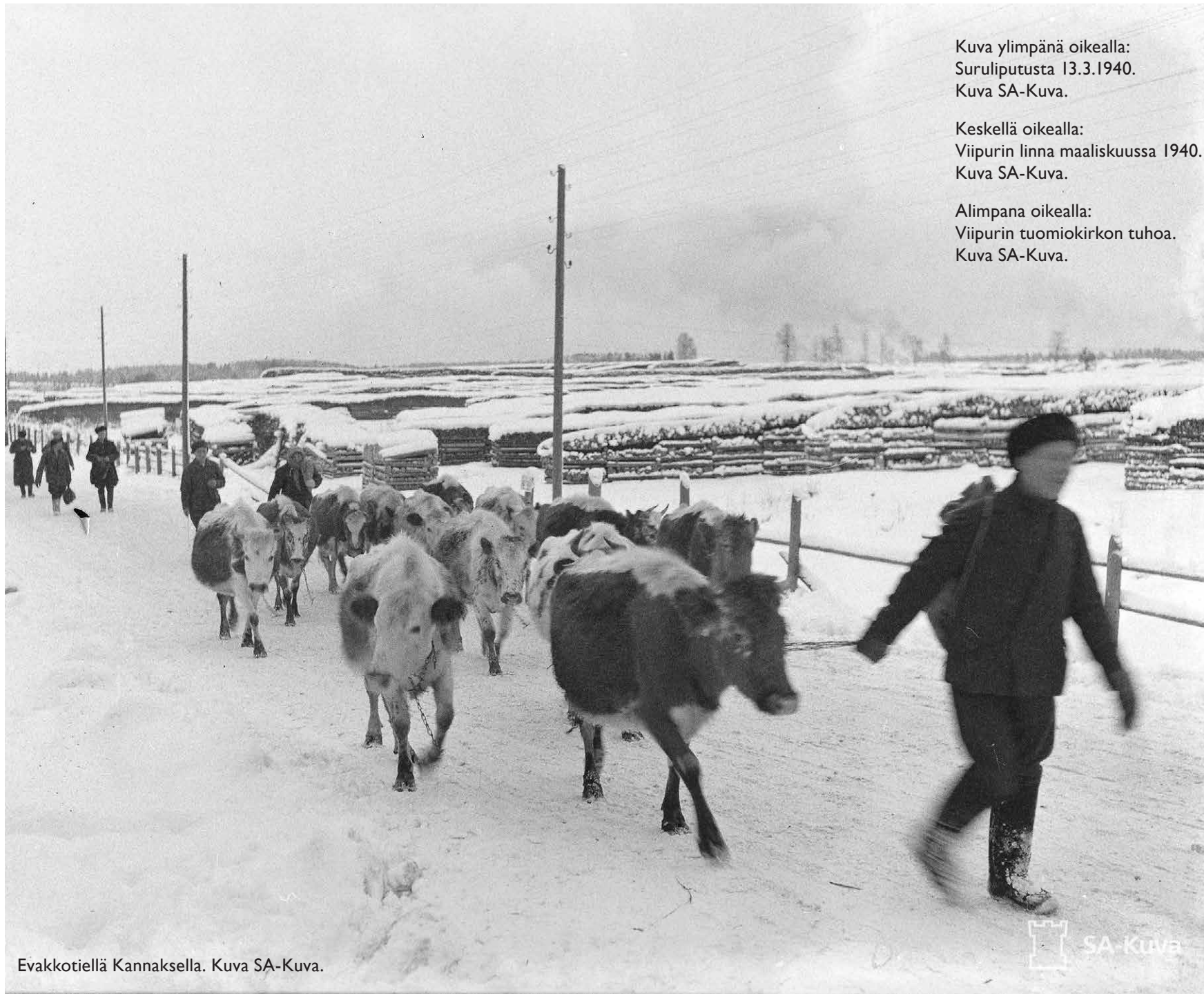
Sopimukseen kuului sotilaallisen
avun antaminen, kansanarmeijan va-
rustaminen aseilla ja muilla sotatarpeilla,
Suomelle ulkopuolisen liittoutumatto-
muuden vaatimus sekä kaupankäynnin
lisääminen keskinäisellä sopimuksella.
Sopimuksen voimassaoloajaksi oli mää-
ritelty 25 vuotta ja tarvittaessa saman
verran jatkoa. Hankoniemen vuokra-aika
oli tästä poiketen kuitenkin 30 vuotta.

Osapuolia ei mitenkään tuntunut
vaivaavan tai haittaavan se, että tämä
läntisempi osapuoli ei ollut allekirjoi-
tushetkellä olemassa muuna kuin ju-
listuksena. Kannanotoksi asiaan riitti
toteamus:

”Tämä Sopimus astuu voimaan sen al-
lekirjoittamispäivästä ja on myöhemmin
ratifioitava. Ratifikatio-asiakirjain vaih-
taminen tullaan suorittamaan mahdol-
lisimman lyhyen ajan kuluttua Suomen
pääkaupungissa Helsingissä.”

Suunta ja määränpää oli siis selvä
heti ensi askelista. Tähän samaan tavoit-
teeseen tähtäsi yllä olevan julistuksen
sanamuoto, jossa tuoreen kansanhallituk-
sen ”kokoonpano tulee heti maan
pääkaupunkiin Helsinkiin saavuttua
järjestettäväksi uudelleen ja täyden-
nettäväksi työtätekevien kansanrinta-
maan osallistuvien eri puolueiden ja
ryhmien edustajista. Kansanhallituksen
lopullinen kokoonpano, sen valtuudet ja
toimenpiteet tulevat yleisen, yhtäläisen,
välittömän ja salaisen äänioikeuden
pohjalla valitun Eduskunnan vahvis-
tettaviksi.”

Salainen äänioikeus ei tullut voi-
maan, sillä suunnitelmasta jäi toteut-
tamatta välitehtävä ”Suomen aseellisten
voimien murskaaminen”.

Kuva ylimpänä oikealla:
Suruliputusta 13.3.1940.
Kuva SA-Kuva.

Keskellä oikealla:
Viipurin linna maaliskuussa 1940.
Kuva SA-Kuva.

Alimpana oikealla:
Viipurin tuomiokirkon tuhoa.
Kuva SA-Kuva.

PÄÄMAJA.

14. 3. 1940.

YLI PÄÄLLIKÖN PÄIVÄKÄSKY

N:o 34.

Suomen kunniakkaan armeijan sotilaat!

Rauha on solmittu maamme ja Neuvosto-Venäjän välillä, ankara rauha, joka on Neuvosto-Venäjälle luovuttanut melkeinpä jokaisen taistelukentän, millä Te olette vuodattaneet vertanne kaiken sen puolesta, mitä me pidämme kalliina ja pyhänä.

Te ette ole tahtoneet sotaa, Te rakastitte rauhaa, työtä ja kehitystä, mutta teidät pakotettiin taisteluun, jossa olette tehneet suurtöitä, tekoja, jotka vuosisatoja tulevat loistamaan historian lehdillä.

Yli 15 000 teistä, jotka lähditte kentälle, ei enää näe kotejansa, ja kuinka monet ovat-
kaan ainoa menettäneet työkykynsä. Mutta Te olette myös jakaneet kovia iskuja, ja kun nyt
parisataatuhatta vihollistamme lepää hangessa ja tuijottaa särkynein katsein tähtitaivaallemme,
ei syy ole Teidän. Te ette heitä vihanneet ja tahtoneet heille pahaa, vaan seurastitte sodan
ankaraa lakia, tappaa tai kuolla itse.

Sotilaat!

Olen taistellut monilla tanterilla, mutta en ole vielä nähnyt vertaisianne sotureita. Olen ylpeä Teistä kuin olisitte omia lapsiani, yhtä ylpeä tunturien miehestä Pohjolassa kuin Pohjanmaan lakeuksien, Karjalan metsien, Savon kumpujen, Hämeen ja Satakunnan viljavien vainoiden, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen lauhjojen lehtojen pojista. Olen yhtä ylpeä uhrista, jonka tarjoaa tehdastyövälinen ja kōvähän majan poika siinä kuin rikaskin.

Kiitän teitä kaikkia, upseereita, aliupseereita ja miehistöä, mutta tahdon erikoisesti painostaa reserviupseereiden uhrautuvaa uljuutta, heidän velvollisuudentuntoaan ja etevyyttä, millä he ovat tähtäneet tehtävän, joka ei alkuaan ollut heidän. Niinpä on heidän uhriensa prosenttimäärältään sodan korkein, mutta se on annettu ilolla ja horjumattomalla velvollisuudentuntolla.

Kiitän esikuntien useereita heidän taidostaan ja uupumattomasta työstään, ja lopuksi kiitän lähimpiä apulaisiani, yleisesikunnan päällikköä ja päämajoitust mestaria, armeijan komentajia, sekä armeijakuntien ja divisioonien komentajia, jotka usein ovat tehneet mahdolltomasta mahdollisen.

Kiitän Suomen armeijaa, kaikkine aselajeineen, jotka jalossa kilpailussa ovat suorittaneet sankaritarkoita sodan ensin päivästä saakka. Kiitän rohkeudesta, millä se on käynyt päin moninkerroin ylivoimasta vihollista, joka on ollut varustettu osittain tuntemattominkin asein, ja sitkeydestä, millä se on pureutunut jokaiseen tuumaan kotimaan kamaraa. Yli 1 500 venäläisen hyökkäysvaunun ja yli 700 lentokoneen tuhoaminen kertoo sankaritöistä, joita usein ovat suorittaneet yksittäiset miehet.

Ilolla ja ylpeydellä ajattelen Suomen lottia ja heidän osuuttaan sodassa – heidän uhri-
mieltään ja uupumatonta työtään eri aloilla, mikä on vapauttanut tuhansia miehiä tulilinjoille.

Heidän jalo henkensä on kannustanut ja tukenut armeijaa, jonka kiitollisuuden ja arvonnannon he täysin ovat saavuttaneet.

Kunniapaikalla ovat myös sodan ankarana aikana seisonet ne tuhannet työläiset, jotka, usein vapaaehtoisina, ilmahyökkäystenkin aikana ovat tehneet työtä koneittensa ääressä valmistaan armeijalle sen tarpeita, sekä ne, jotka herpaantumatta vihollisen tullessa ovat työskennelleet asemien varustamisessa. Kiitän heitä isänmaan puolesta.

Huolimatta kaikesta rohkeudesta ja uhrimielestä on hallitus ollut pakotettu tekemään rauhan kovilla ehdoilla, mikä kuitenkin on selitettävissä.

Armeijamme oli pieni ja sen reservit ja kaaderit riittämättömät. Ei oltu varustauduttu sotaan suurvaltaa vastaan. Urhoollisten sotilaittemme puolustaessa rajojamme oli ylivoimaisin ponnistuksin hankittava sitä mitä puuttui. Oli rakennettava puolustuslinjoja, joita ei ollut, oli koetettava saada apua, jota ei tullut. Oli hankittava aseita ja varusteita, aikana, jolloin kaikki maat kuumeisesti varustautuvat myrskyä vastaan, joka nyt vyöryy yli maailman. Teidän sankaritekonne ovat herättäneet ihailua yli maiden, mutta kolme ja puoli kuukautta kestäneen sodan jälkeen olemme edelleen melkein yksin. Emme ole saaneet enempää ulkomaista apua kuin kaksi vahvistettua pataljoonaa tykistöineen ja lentokoneineen rintamillemme, joilla omat miehemme taistelussa yötä päivää ilman vaihdon mahdollisuutta ovat saaneet ottaa vastaan yhä uusien vihollisvoimien hyökkäykset ponnistaen ruumiilliset ja henkiset voimansa rajattomiin asti.

Kun tämän sodan historia kerran laaditaan, tulee maailma tuntemaan Teidän työnnne.

Ilman aulista apua aseissa ja varusteissa, mitä Ruotsi ja Länsivallat meille ovat antaneet, olisi tähänastinen taistelumme ollut mahdoton vihollisen lukemattomia tykkejä, hyökkäysvaunuja ja lentokoneita vastaan.

Valitettavasti ei suuriarvoista lupausta avusta, minkä Länsivallat antoivat, voitu toteuttaa, kun naapurimme, itsestään huolehtien, kielsivät joukoilta oikeuden läpikulkuun.

Kuudentoista viikon veristen taistelujen jälkeen ilman yön ja päivän lepoa seisoo armeijamme vielä tänä päivänä voittamattomana vihollisen edessä, joka hirveistä tappioistaan huolimatta vain on kasvanut lukumäärältään, eikä kotirintamammeakaan, missä lukemattomat ilmahyökkäykset ovat levittäneet kuolemaa ja kauhua naisten ja lasten keskuudessa, ole horjunut. Poltetut kaupungimme ja raunioitunut kylämme kaukana rintaman takana, vieläpä länsirajoillamme, ovat näkyviä toisteita tämän kansan kärsimyksiä kuluneina vuokausina.

Kohtalomme on kova, kun olemme pakotetut jättämään vieraalle rodulle, jolla on toinen maailmankatsomus ja toiset siveelliset arvot, maan, jota vuosisatoja hiellä ja vaivalla olemme viljeleet.

Mutta meidän on otettava kovat otteet voidaksemme siellä, mitä meillä on jäljellä, valmistaa kodin niille, jotka ovat tulleet kodittomiksi, ja paremmat toimeentulomahdollisuudet kaikille, ja meidän tulee olla kuten ennenkin valmiina puolustamaan pienempää isänmaatamme samalla päättäväsyydellä ja voimalla, millä olemme puolustaneet jakamatonta isänmaatamme.

Meillä on ylpeä tietoisuus siitä, että meillä on historiallinen tehtävä, jonka me edelleen täytämme, länsimaisen sivistyksen suojaaminen, joka vuosisatoja on ollut meidän perintömme, mutta me tiedämme myös, että olemme viimeistä penniä myöten maksaneet velan, mikä meillä siitä länteen on ollut.

MANNERHEIM.

Musiikkia menneiltä ajoilta

Paimiossa asuva Riitta Helin lahjoitti Johannes-Seuralle äidinäitinsä Maija-Liisa Aarnion, s. Hallikainen, jäämistöstä löytyneet kaksi mustakantista lauluviuhkoa. Raili Hurskainen on kerännyt vihkoihin 200 laulua. Ne kirjoitettu vuonna 1943 Johanneksen Metsäkylässä, Koskijärvellä 1944 ja Paimiossa 1945. Niistä löytyy tangoja, valsseja, fokseja ym. sota-ajan lauluja. Ainakin 15 laulua on omistettu naisille. Leila, Tuulikki, Mirja, Mirjami, Eila, Sirkka, Aila, Hellevi, Anneli, Kyllikki, Anna-Bella, Sirkka, Kaarina, Irma ja Liisa löytävät vihosta oman laulunsa. Tunnetuimpia ovat ”Liisa pien” eli Kasarmimme eessä, Leila-valssi ja Saariston Sirkka.

Muistoja sota-ajan musiikista

Musiikilla on suuri merkitys ihmisen elämässä. Se liittyy kaikkiin tärkeisiin tapahtumiin, joita koemme elämässämme. Se tuo mieleen iloa, surua ja kaipausta. Jokin sävel tai laulu nostaa mieleen muiston, joka liittyy mieleen painuneeseen kokemukseen tai henkilöön. Elämänsä päätteeksi ihminen siunataan kauniin, surumielisen ja juhlanan urkumusiikin soidessa. Usein siunaustilaisuudessa soi kaunis ja koskettava Händelin ”Largo”. Sota-aika synnytti runsaasti musiikkia, joita yhä vieläkin mielellämme kuuntelemme”. Iki vihreä sävelmä ”Metsäkukki” on suosittu monen parin häävalssina.

Sota-ajan viihdyttäjät

Suomalaiset pitivät erityisesti haitari-musiikista ja mollivoittoisesta musiikista. Kesäjuhliin kuuluu torvisoittoa ja joulunaikaan taas liittyy enemmän lauluja kuin pelkkää soitettua musiikkia. Suosittu radio-ohjelma oli aikoinaan ”Lauantain toivotut levyt”, jossa aina soitettiin ”Iltatuulen viestii”. Sota-aikana

musiikilla oli erityisen tärkeä asema. Kaipaus kotiin pois sodan melskeistä ja ikävä omaisten luo synnytti monia lauluja.

Aseveli-illat ja viihdytyskiertueet rintamalla olivat erittäin suosittuja. Viihdytysjoukot toimivat vuosina 1941-1944 Suomen puolustusvoimien alaisena organisaationa. Talvisodan aikana toiminta oli vähäistä, mutta jatkosodan aikana kiertueita oli runsaasti. Tarkoituksena oli kohottaa sotilaiden moraalialaa ja mielialaa. Esiintyjiä oli monelta eri kulttuurin alalta. Laulajina esiintyivät mm. Eugen Malmsten, Olavi Virta ja Harmony Sisters. Harmony Sisters koostui kolmesta sisaruksesta, Veera, Maire ja Raija Valtosesta. Heidän tunnetuin laulunsa on ”Kodin kynttilät”. Näyttelijöistä Tauno Palo, Ansa Ikonen, Leif Wager ja Lasse Pöysti olivat suosittuja. Aunuksen radion ”sinivalkoinen ääni” Pekka Tiilikainen oli kaikille tuttu ääni. Esiintymispaikat olivat etulinjan tuntumassa, joten vaara oli lähellä, Sota-aikana julkisten tanssien pito oli kiellettyä. Nurkkatansseja

järjestettiin, halusivathan lomalle tulevat sotilaat pyörähdellä tangojen ja valssien tahdissa.

Säkkijärven polkan merkitys sodassa

Legendaarinen, Suomen merkittävin viihdeorkesteri Dallapé on perustettu vuonna 1925 ja se soittaa vielä tänäkin päivänä. Italialainen Mariano Dallapé perusti harmonikkatehtaan ja harmonikkojen nimeksi tuli Dallapé. Suomalaisista harmonikan soittajista ylivoimaisesti tunnetuimpia ovat Viljo

laukaisumekanismi ja sijaintipaikat. Apuna käytettiin mm. neuvostoliittolaisia sotavankeja. Viipurin radiomiinat olivat radiolähetyksellä laukaistavia, joita Neuvostoliiton joukot asensivat Karjalankannakselle jatkosodan alussa. Miina räjähti, kun tietyllä radiotaajuudella soitettiin tietty kolmisointu. Valitsemalla sointukuvio oikein saatiin miina laukaistua. Suomalaiset estivät miinojen räjäyttämisen soittamalla musiikkia samalla radiotaajuudella viikon verran ja sen jälkeen sopivaa häirintää-ääntä kuukausien ajan. Musiikiksi valittiin Säkkijärven polkka, koska siinä oli riittävästi sointuja ja nopeutta. Miinalaite lamautui runsaista äänitaajuuksista. Operaatio ”Säkkijärven polkka” soi taukoamatta elokuusta 1941 kevättalveen 1942. Reippaan polkan jatkuva soiminen herätti kummastusta radionkuuntelijoissa. Musiikkia lähetettiin aluksi pienitehoisilla radioautolähetimillä. Myöhemmin avuksi otettiin myös Yleisradion lähetin. Aunuksen Radion lähetysouto siirrettiin myös Viipuriin. Tämä auto soitti ”Saariston Sirkkaa.” Häirintälähetysten aikana ei yksikään radiomiina lauennut. Säkkijärven polkka pelasti suuren osan Viipuria.

Säkkijärven polkan historia

Polkan sävel koostuu alun perin kolmesta Säkkijärven seudulta peräisin olevista kansansävelmistä. Melodiaa on soitettu jo ainakin 1800-luvun lopulla Karjalankannaksella. Soittajat olivat enimmäkseen Säkkijärven pitäjistä, joten luontevaa oli nimetä polkka pitäjän mukaan. Säkkijärven kanttori, kirkkomuusikko **Primus Leppänen** kirjoitti sen nuotit paperille ja merkitsi sen kansansävelmäksi. Pelimannit lisäsivät siihen osia, ja näin syntyi nykypäivän versio. Polkan on levyttänyt ensimmäisenä norjalais-amerikansuomalainen **Willy Larsen** 1928 New Yorkissa omana sovituksena. Viljo Vesterinen levytti polkan Dallapé-orkesterin kanssa vuonna 1939.

Kuullessani isänmaallisen Sillanpään marssilaulun vuodelta 1940 nousee mieleeni muisto kotiseutumatkasta Johannekseen. Marssimme yhdessä äitini ja veljeni kanssa Revonsaaren Selkätietä pitkin laulaen raikuvasti: ”Kotikontujen tienoita tervehtien tämä laulumme kaikukoon...” Äitiä ei enää ole, mutta tähänkin lauluun hän liittyy muistoissani.

– Liisa Katajainen –

Lähteet: Wikipedia

Vesterinen ja Lasse Pihlajamaa. Viljo Vesterisen sovittama Säkkijärven polkka saa taatusti kuulijan jalan kapsamaan kipakan polkan tahdissa. Vesterinen levytti polkan neljä kertaa.

Hänen levyttämänsä polkka pelasti Viipurin jatkosodan aikana. Viipurin valtauksen jälkeen 29.8.1941 suomalaiset ihmettelivät kummallisia räjähdyspaikoilla, jotka jo viikkoja olivat olleet suomalaisten hallussa. Useiden vaiheiden kautta selvitettiin miinojen

Kielon hyvästijättö – Kielon jäähyväiset

”Johannes 15/3 -43”, on Raili Hurskainen päivännyt sanat *Kielon hyvästijättö* -nimiseen valssiin. Sen on säveltänyt ruotsalainen **Otto Lindvall**, suomalaiset sanat siihen teki n. vuonna 1913 oopperalaulaja **Väinö Sola**, joka lauloi sen myös levyille. **Matti Jurvan** ja **Antti Kosolan** orkesterin 1930 levyttämän esityksen voi kuunnella youtubesta: https://www.youtube.com/watch?v=tC_ObQE5BzE

Kappale tunnetaan paremmin nimellä *Kielon jäähyväiset*, suom. sanat **Kerttu Mustonen**.

Jurvan ja Kosolan esityksen sanat poikkeavat hieman Raili Hurskaisen muistintoista:

Kielon hyvästijättö

Vieno vilpoinen lännen tuulonon
lennä vihoita kasvojain hyväellen
Oi viivy luonani hetki vain pienoinen
oi jää ja ota vastahan mun viime huokaukseni
oi kuinka mä halajan tuoksua levittää
Riemuiten Luojaani näin tahdon ylistää
Päiväni pian päättynyt on,
silloin pääni mun painuu niin hiljaa,
niin kalpeena näin. Maahan päin
hiljaa vaieten kuolohon.

Riemuinen vaikka lyhyt mun eloni on,
syömmessäin lyönti niin vieno huoleton.
Ja päivän paistetta lehteni pienet joi.
Ja niin valkoisen niin puhtoisen purren päivänä sai.
Taas talvella jää, lumen valkoisen alle vaan
Lepään ja vuoteella saan kevään tuloa uudesta
Yöni jo pian päättyvä on. Silloin pääni
mä nostan niin hiljaa niin kalpeena näin
taivohon päin. Hiljaa riemuiten elohon.

Uutisia Johanneksesta sata vuotta sitten

Influensa (Karjala 13.1.1920 nro 9, Lääkäri)

tahi espanjantauti, kuten sitä nykyisin myöskin kutsutaan on taas kulkutautina lähtenyt liikkeelle. Viime päivinä on sairashuoneisiin jo kertynyt huomattava määrä tällaisia sairaita, joukossa vaikeitakin. Varsin vereksessä muistissa ovat vielä ne tuhoisat jäljet, joita viimekeväinen kulkutauti jätti jälkeensä. Kun emme nytkään varmuudella voi sanoa minkäluon-toiseksi se nyt muodostuu on parasta, että siihen kohta aluksi suhtaudutaan mahdollisimman varovasti ja kaikki ”vilus-tumiskohtaukset” hoidetaan huolella. Syynä kulkutaudin esiintymiseen ovat todennäköisesti viime aikojen lauhkeat ja kosteat ilmat, jotka ovat antaneet erinomaisen tilaisuuden vilustumiselle ja sen aiheuttamille hengityselinten katarreille. Tartunta löytyessään sopivan maaperän leviää nopeasti ja sitä edistävät yleiset kokouspaikat, työhuoneet ja yleiset kul-kuneuvot, yleensä kaikki asianhaarat, jotka johtavat ihmisiä niin toistensa lähetyville, että suoranainen tartunta esim. kohti-yskiminen y.m. vaikutuksesta käypi mahdolliseksi.

Niinpian kuin yleiset taudinoireet: pahoinvointi, väsymys, päänskipu, ruumiinkolotus nuha ja kuume esiityvät on ase-tuttava vuoteeseen, sekä koetettava tavalla tai toisella päästä voimakkaasti hikoilemaan. Usein t’öö’ tavoin saadaan taudin kehittyminen estetyksi, tahi ainakin siinä määrin häirityksi, että sen myöhempi kulku käy lievemmäksi. Tämäntapaisen sairauden hoitaminen saunakylvyllä, jota kyllä usein yritetään, tekee tavallisesti pahetavan vaikutuksen. Kuumeen kadot-tua on muutamia päiviä pysyttävä sisällä ja vältettävä kaikenlaista rasittumista. Säännöllisestikin kehittyvissä tapauksissa tapahtuu parantuminen hitaasti, voimat samoin kuin ruokahalu ja aikaisempi työkyky palaavat tavallisesti vasta usean päivän kuluttua. Tavallisimmat jälkitaudit, jotka joko suorastaan liittyvät alkusairauteen tahi seuraavat uutta vilustumista, nimitt. keuhkotulehdus ja munuaistulehdus, tekevät sairauden aina arveluttavaksi.

Taudin nykyinen voimakas esiintyminen varsinkin sairastuneitten lukumäärään nähden kehoittaa erikoisesti varovai-suuteen. Vaikkakin vastustuskykymme parempien ravinto-olojen johdosta on todennäköisesti kohonnut ei se kuitenkaan vielä liene sellainen, ettei ruttoa muistuttava viime kevättalvella raivonnut espanjantauti uudelleen olisi mahdollinen.

Espanjantauti – Viipurissa viime viikolla enää vain 150 ilmoitettua tapausta. (Karjala 30.10.1918 nro 154)

Terveyshoitolautakunnalle viime viikolla saapuneiden sairausraporttien mukaan todettiin Viipurissa sanottuna aikana vain 150 espanjantautitapausta. Kun sai-raustapausten lukumäärä kahtena edellisenä viikkona oli samojen raporttien mukaan 257 ja 343, on taudin leveneminen huomattavassa määrässä supistunut.

Leivätön kylä. (Karjala 13.1.1920 nro 9)

Viime lauantaina kävi toimituksessaamme eräs Vuoksen Kalalammilta kotoisin oleva maalaisisäntä kertoen olleensa erään sikäläisen sahaliikkeen asioilla m.m. Johanneksen Vaahtolassa.

Täällä oli hän pois lähtiessään käynyt kahdeksassa eri talossa kyselemässä ostaakseen leipää matkaeväiksi mutta oli hän saanut joka talosta saman vasta-uksen, nimittäin, että leipää ei ole myytäväksi, kun itsekin elämme ostoleivällä. Mihinkähän on leipävilja joutunut?

Kolme viinatehdasta hävitetty Johanneksessa. (Karjala 2,4,1920 nro 77A)

Muutamia päiviä sitten löydettiin ja hävitettiin Johanneksen pitäjän Kajjalan kylässä kolme viinatehdasta. Rankkia oli noin 150 litraa. Tehtaiden omistajat tiedetään ja joutuvat he oikeudessa vastaamaan luvattoman ammattinsa harjoittamisesta.

Tilaston kertomaa Johanneksesta 1918-1920

Kuolinsyy	1918	1919	1920
Espanjantauti	—	5	2
Keuhkokuume	26	11	3
Munuaistulehdus	3	9	1
Ei tiedossa	18	13	—
Tuntematon	57	34	27
Menehtyneitä kaikkiaan	267	169	94

Espanjantauti puhkesi keväällä 1918 ja levisi parissa kuukaudessa ympäri maapalloa. Kaikkiaan tauti vei mennessään kymmeniä miljoonia, joidenkin arvioiden mukaan jopa sata miljoonaa ihmistä. Epidemian pelottava puoli oli se, että se iski tappavana myös nuoriin, periaatteessa hyväkuntoisiin ihmisiin. Suomessa kuolonuhrien määrän arvellaan olleen 19 000-27 000 henkilöä. Espanjantautia ei todennäköisesti osattu vielä tilastoida 1918.Virallinen osuus 1919-1920 oli 2-3 %.

Noina vuosina osa tai pääosa keuhkokuumeeseen menehtyneistä saattaa olla espanjantaudin uhre-ja. Munuaistulehdus on kytketty myös espanjantaudin johdannaiseksi. Keuhkokuumeen osuus laskee 10 % tasolta > 6% > 3%:iin. Munuaistulehduksia 1-5 %. Jos edellä olevat laskisi yhteen, kokonaistaso olisi noiden vuosien aikana 11% > 15% > 7% .

Ei tiedossa olevia kuolinsyitä tai kuolinsyy tuntematon on ollut koko ajan korkealla tasolla, lähes 30 % kaikista menehtyneistä. Menehtyneiden kokonaismäärä on ollut poikkeuksellisella tasolla 1918-19, mahdollisesti seuraavia vuosia suurempi vielä 1920.

M/t Pronto pulassa matkalla Eurooppa – Boston, USA, helmikuussa 1977

Lähde: aanimeri.fi
(Julkaistaan K. Stählen luvalla.)

Kuva: Jouni Saarenkylä

Atlantilla kovassa myrskyssä matkalla Euroopasta Bostoniin irtosi täkiltä leh-mänsillalle johtava leidari eli rautapor-taat, joka sitten valtoimenaan kannella ajelehtiessaan merenkäynnin heittele-mänä katkaisi parista tai useammasta tankista, ylös muutaman metrin korke-uteen johtavat (ruostuneet) ilmaputket. Tapaus lienee sattunut yöaikaan, jolloin sitä ei heti havaittu.

Aamun valjettua kuitenkin huomattiin, että laivan syväys oli kasvanut huo-lestuttavasti. Katkenneista ilmaputkista oli mennyt vettä tankkeihin meren vyö-ryssä yli täkin kaiken aikaa. Merihän käy kannen yli täydessä lastissa olevassa tankkerissa huonolla säällä aivan nor-maalistikin. Aamulla kapteeni **Mauno Veijalainen** kutsui sitten brygälle pääl-lystön koolle tilaisuuteen, jota hän kutsui ”laivakokoukseksi”. En tiedä vieläköään, onko tämmöinen menettely jotenkin virallinen tapa, mutta näin tehtiin.

Olimme suunnilleen keskellä Atlanttia ja laivan syväys alkoi olla vähän turhan suuri ja ilmeisesti vettä tuli lastitankkei-hin lisää kannella koko ajan. Yhdessä siinä sitten mietittiin, mitä tulisi teh-dä, että tilanne paranisi. Itse tietysti kipinä en voinut juurikaan mitään rakentavia ehdotuksia tehdä, vaan olin lähinnä kuunteluoppilaana tilanteessa. Hyvin pian päädyttiin siihen, että tankkeihin johtavat reiät on aivan vältt-tämätöntä sulkea, keinolla millä hyvänsä, jotta matka jatkuisi turvallisesti. Ainoaksi keinoksi keksittiin puutulpat. Ilmeisesti jostain tankkilaivankin va-rastoista löydettiin sitten sen verran puutavaraa, että niistä voitiin veistää sopivat puukappaleet tulpiksi tukki-maan katkenneiden putkien jättämät aukot kannella ja tällaiset sitten val-mistettiin pikapikaa.

Kuka sitten lähtisi ne hakkaamaan paikoilleen vellovalle kannelle?

Yliperämies **Pentti Haltia** sanoi läh-tevänsä itse, koska hän ei voisi ketään muutakaan tällaiseen tehtävään lähettää. Myrsky jatkui edelleen voimakkaana ja meri kävi täkin yli voimalla edelleenkin.

Laivaa käännettiin niin, että mahdol-lisimman vähän aaltoja löisi täkille. Eräs matruusi lähti Haltian kanssa kannelle turvaköysi mukanaan. Vettä tuli taivaan täydeltä ja myrsky pau-hasi, laiva keinui aallokossa rajusti. He etenivät lehmänsiltaa kohtaan, jossa irtonainen leidari silloin oli. Haltia sitoi köyden vyötäisilleen ja kapusi alas täkille, matruusin jäädessä pitelemään turvaköyttä lehmänsillalle. Useamman yrityksen jälkeen hän onnistui jollain keksillä tai muulla koukulla saamaan otteen irtonaisista portaista ja kiinnit-tämään ne köyden pätkällä joihinkin kansirakenteisiin. Näin oli suuremmat tuhot vältetty.

Vielä oli tukittava reiät, joista vesi valui tankkeihin yhä edelleen. Tehtävä ei ollut toki helppo, koska juuri puut-tuvien leidareiden kohdalla oli eniten reikiä. Päälle vyöryvien aaltojen välissä taiteillen, matruusin pitelemässä turva-köydessä roikkuen ja aina välillä ylös lehmänsillalle paeten, hän lopulta onnis-tui puutulpat aukkoihin hakkaamalla nuo reiät tukkimaan.

Myrsky jatkui vielä pari päivää, muta-pulikat pitivät. Perillä osa lastista oli tietysti pilalla veden vuoksi, lastintarkas-tajat motkottivat, mutta olimmepahan päässeet perille kuitenkin.

Yliperämies Haltia oli siihen aikaan jo vanhempi mies, ja ehkä koettu miehis-tön keskuudessa vähän kurinpitäjänä. Mutta kyllä hän tässä tapauksessa osoitti sellaista toimintakykyä ja rohkeutta, mitä moni nuorempi sai silloin vapaasti ihmetellä.

– Kurt Stähle –
”Kipinä” 1975-1988

Kuva: https://proxy.europeana.eu

Pentti Ilmari Haltia (1922 – 1996)

Isäni **Pentti** syntyi Johanneksen Haltiansaaressa 19.1.1922. Isäni ehti olla merillä noin 40 vuotta, useissa eri rahti- ja tankkilaivoissa. Merimieselämää sain nähdä ja kokea itsekin rahtilaivassa jo n. 4-vuotiaasta alkaen, kun olimme äitini **Hilkan** ja pari vuotta minua vanhemman veljeni **Juhan** kanssa mukana

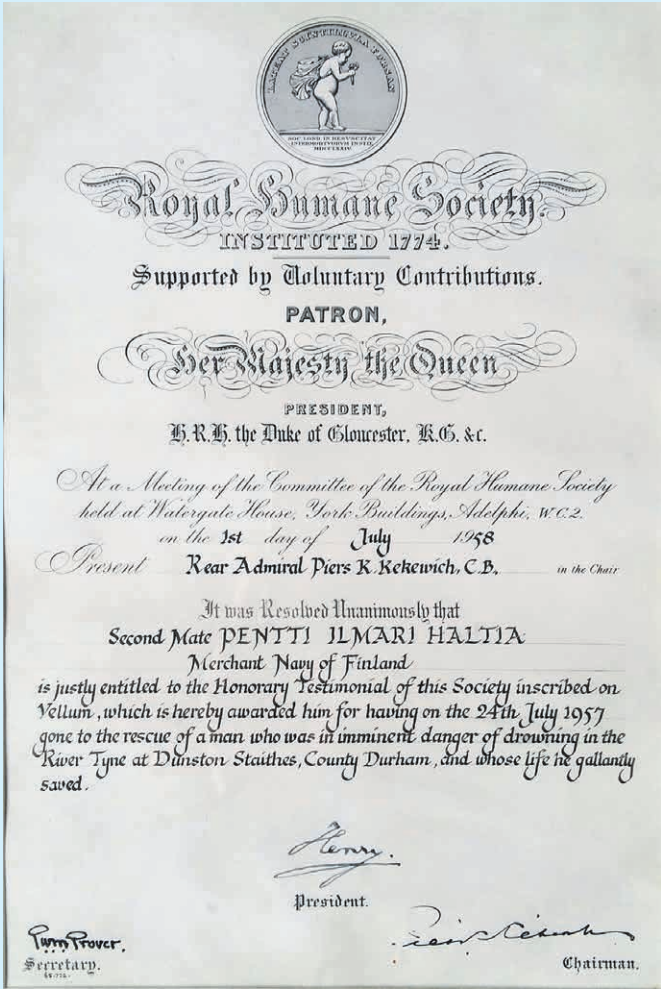
matkustajina. Matkoja tehtiin Suomesta mm. Hollantiin, Ranskaan, Saksaan ja Puolaan. 11-vuotiaana Juhalla oli jo sen verran merimieskokemusta, että uskalsi koulun kesäloman aikana käväistä Libanonissa isän mukana.

Viereisen tarinan luin vasta muutama vuosi sitten, kun eräs tuttuni siitä kertoi. En muista isäni koskaan puhuneen meille tästä merimatkasta, ja tätä tarinaa luin kuin jännityskertomusta. Kysymyksessä on ollut vakava tilanne, jossa on pitänyt toimia nopeasti. Isä ei koskaan ainakaan oman perheensä kuullen tehnyt itsestään sankaria, vaikka sankarillista rohkeutta ja

pelottomuuttakin hänessä kyllä oli, kuten kertomus Atlantilta ja lisäksi myös alla oleva dokumentti vuodelta 1958 osoittavat.

Englannissa vuonna 1957 isäni urheasti pelasti (*gallantly saved*) ilmeisessä hukkumisvaarassa olleen miehen satama-altaasta ja sai siitä seuraavana vuonna mm. kunniakirjan, jonka on myöntänyt **Kuningatar Elisabethin** suojelema säätiö, **Royal Humane Society**.

Isäni menehtyi syöpään maaliskuussa 1996, ja viimeiset sanani hänelle olivat: ”Oon ylpee siitä, että olet isäni.” Isän vastaus: ”No on syytäki olla.”

– Esa Haltia –

Kylä Saimaan ja Salpausselän syleilyssä

Kaiholla muistelen pientä karjalaista kylää lapsuuteni maalaismaisemassa. Sieltä ovat varhaisimpiin muistikuvini kuuluvat tapahtumat, ihmiset, eläimet ja koko kylän rauhallisena eteenpäin soljuva elämä. Kylää ikään kuin var-tioi toiselta puolelta korkeana harjuna kohoava Salpausselkä. Toiselta puolelta kylä rajoittui taas eteläisen Saimaan ran-toihin. Ilma oli raikasta, kun Saimaalta puhalsivat leppeät tuulet yli tienoon.

Kylä sijaitsi lähellä kaunista Lappeen-rannan kaupunkia ja kantoi nimeä Hartikkala. Luultavasti se oli saanut nimensä samannimisen maatilan mu-kaan. Talot oli ripoteltu tasaisin välein peltojen, metsien ja kyläteiden reuna-mille. Muutama maalaistalo vilja- ja heinäpeltoineen hallitsi kylämaisemaa. Mökit taas pienine pihoineen ja puutar-hoineen viimeistelivät maiseman vieh-keydellään. Lehmät, hevoset ja lampaat käyskentelevät kesämaisemassa aidatuissa haoissa. Jokaisessa maalaistalossa oli karjaa ja jotkut mökkiläisetkin olivat hankkineet pienkarjaa. Elettiin pitkälti omavaraistaloudessa.

Kylän tärkeänä keskipisteenä kohosi ison mäen päällä Muukonniemen koulu. Tunnetun arkkitehdin suunnittelema kaunis, puinen koulu pärekattoineen oli opinahjo koko kylän lapsille ja myös lähikylien lapset saivat siellä oppinsa. Henkilökuntaa oli 4-5 opettajaa, keittäjää ja siivojia. Koululuokkien uunien läm-mitys kuului myös siivoajan työkuvaan. Koulu sijaitsi luonnonkauniissa niemes-sä Saimaan rannalla. Myöhemmin hir-siseinät saivat laudoituksen ja pärekatto vaihdettiin peltiin.

Tällainen oli kylän ilme, kun isäni osti monien evakkokiertueiden jälkeen vanhan mökin täältä Hartikkalan kylästä. Karjalan kaipuu oli hänellä kova ja niin piti päästä pois Länsi-Suomesta Tarvasjoelta. Oltiin nyt jo melkein Kannaksella. Isä halusi, että menisimme valokuvaan, kun olimme taas koko perhe koossa. Niinpä kävimme Studio Walleniuksella Lappeenrannassa ikuis-tamassa itsemme tämän tärkeän elä-mänmuutoksen kunniaksi.

Elettiin kevättä 1946, kun matka-simme pienen omaisuutemme kanssa vihdoin omaan kotiin. Olin silloin täyttänyt juuri viisi vuotta. Isä, äiti ja kuusi lasta saivat nyt enemmän tilaa asumiseen. Evakkopaikat olivat olleet pieniä, ja siellä oli vaikea elää toisten nurkissa. Isällä riitti korjaustöitä huonokuntoisessa mökissä, mutta taitavana kirvesmiehenä hän sai kesän aikana paikat asuttavaan kuntoon. Saunakin rakennettiin, ja se olikin suuri ilon aihe monilapsiselle perheelle. Pihan laidassa kallisteli pieni punainen navetta. Sinne saatiin Tarvasjoelta mukana tulleelle Lumikki-lampaalle suojaa. Myöhemmin ostettiin Mansikki ammuun Lumikin seuraksi. Muutama kanakin hankittiin munimaan lähellä olevasta Partalan kanalasta. Nyt alkoi elämä tuntua jo turvallisemmalta. Saatiin maitoa ja munia omasta takaa. Lumikin villasta äiti kehräsi lankaa ja neuloi lapsille pässinpökkimiä sukkia ja lapasia.

Vähitellen tutustuttiin naapureihin, vaikka kaikki eivät heti hyväksyneetkään Kannaksen evakoita. Lähinaapurimme olivat Turkiat ja Järviset/Vanhaset. Vanhasten mökis-sä asui iäkäs Lempi-mummo, Lyyli-täti sekä kolme lasta äitinsä kanssa. Nuorin lapsista, Eila, oli minun ikäiseni ja hänestä tulikin paras leikkikaverini. Eilan kodin oli rakentanut hänen uk-kinsa ja mummonsä. Keskellä pihaa oli

Perhe, vanha koti.

suuri kivi ja sen takana leikimme monet kotileikit. Meidän kotejimme erotti niiden välissä kulkeva leveä sähkölinja. Sen pylväät ja sähkölangat nousivat yli korkean Salpausselän rinteen. Sitä rinnettä kutsuttiinkin linjamäeksi. Talvisin se oli kylän lapsien suosittu mäenlaskupaika. Kesällä muistan meillä olleen kovia ukonilmoja. Isä sanoi, että ne johtuivat sähkölinjan läheisyydestä.

kövinkeleistä. Pasasen pellon ojissa kasvoivat parhaimmat pajut, ja sieltä hiihrettiin hakemaan pääsiäisen aikaan virpomisoksat. Silloinhan olivat usein parhaat hankikelit ja päästiin helposti viilettämään pitkin peltoja.

Hartikan talolle johtivat pitkät kujaset. Kun meidän kodista lähti, piti ensin kävellä Turkian kujasia ja sitten kääntyä Hartikan kujasilles.

Muukonniemen koulun vihkiäisjuhlaa vietettiin v. 1924

Toinen naapurimme oli Turkian iso maalaistalo monine ulkorakennuksineen, eläimineen ja peltoineen. Tässä perheessä asui isännän ja emännän lisäksi viisi lasta ja isännän kaksi sisarusta. Talon kammariassa Leena-täti piti sunnuntaisin pyhäkouluja kylän lapsille. Siellä käytiin ahkerasti ja opittiin laulamaan Siionin virsiä. Yksi pojista oli samaa ikäluokkaa Eilan ja minun kanssa. Niinpä me pääsimmekin samalle luokalle, kun kasvoimme kouluihkään. Koulumatkamme kulki läpi Turkian pihan ja jatkui pitkin kujasia Muukonniemen koululle, jonne oli matkaa vain kilometrin verran.

Kylässä oli kaikkiaan kuusi maalaistaloa ja muistikuvani mukaan ainakin kahdeksan mökkiläistä. Tarkka raja viereiseen Laihian kylään on minulle epäselvä.

Pasasen kauniin harmaaksi patinoitunut maalaistalo oli rakennettu loivan mäenrinteen päälle. Sieltä avautuivat näkyvät peltojen yli järvelle. Talon takana alkoi metsä ja sen reunaan olivat isot pojat rakentaneet kiikun. Sillä pääsi kiikkumaan ympäri, kun uskalsi ottaa kovat vauhdit. Pelkäsin sitä kiikkua ja jännitin veljeni puolesta, kun he kieppuivat ylösälaisin kiikun mukana. Mutta onneksi ei mitään putoamisia sattunut. Pasasen poikien kanssa isoveljeni seikkailivat metsissä ja tekivät telttaretkiä Saimaan saariin. Vanhimmalla pojalla oli jalka mennyt luultavasti sodassa ja hänellä oli puujalka. Sitä katsottiin ihmetellen ainakin pienen tytön nä-

Talossa isännöi nuori, virkeä Tenho-isäntä. Talon pellot ulottuivat aivan kotimme lähelle ja metsä alkoi heti meidän piha-aidan vierestä. Talon Vari-hevonen laidunsi kesäisin metsähaassa ja tuli joskus aivan kotimme lähelle. Se oli kiltti työhevonen, ja kävimme sitä usein taputtelemassa aidan takaa. Talvisin katsoimme ikkunasta, kun isäntä veti tukkeja viereisestä metsästä Varin kanssa. Rekeen laitettiin iso kasa jäisiä tukkeja ja Vari joutui kiskomaan rekeä paksussa lumessa. Se herätti minussa säiliä hevosta kohtaan.

Keväisin hyvällä kelillä isäntä ajeli reellä lantakuormia pelloille. Reen päällä oli ikään kuin suuri laatikko ja sen päällä puinen kansi. Kannen alla oli höyryävää sontaa ja isäntä seisoi ohjakset käsissä kannen päällä. Kerran sattui Vari-hevonen rekineen ja isäntäni tulemaan meitä tyttöjä vastaan pienellä metsätiellä. Siinä kehkeytyi vinha keskustelu. Isäntä: ”Tahtovatko työtöt tulla kyytiin? Olisi tarjolla kansipaikka tai hyttipaikka.” Tytöt eivät kyytiä kelpuuttaneet, mutta naurun tyrskettä riitti.

Joskus talviliukkaalla kelillä ajelimme isän tekemällä isolla potkukelkalla pitkin kylän kujasia. Hartikan kujasien varrella oli iso riihi ja se vähän pelotti. Sanottiin, että sinne vietiin vainajia odottamaan hautaamista. Riihin kohdalla piti potkutella kelkkaa vikkelästi, että pääsisi pian sen ohi.

– Ella Heino o.s. Ratia –

Kattavaa isännöintipalvelua Turun alueella

Turun talousalueen suurimpana yksityisenä isännöitsijätoimistona olemme tarjonneet kokonaisvaltaisia isännöintipalveluita jo yli 50 vuoden ajan. Se on luonut näkemyksen siitä, miten isännöintialan ammattilaisen tulee toimia.

Varsinais-Suomen Isännöintitalo Oy on auktorisoitu ja ISA r.y:n auditoima, työntekijöidensä omistama isännöitsijätoimisto.

Kaipaako taloyhtiönne ammattitaitoisen ja osaavan isännöitsijätoimiston palveluita? **Ota meihin yhteyttä!**

Olette lämpimästi tervetulleita tutustumaan toimistoomme!

Ari Kesäläinen, Toimitusjohtaja, RI (YAMK), AIT, ISA
p. 020 722 9944, 0400 523 194
Maariankatu 4 C, 20100 Turku
ari.kesalainen@isannointitalo.fi

www.isannointitalo.fi

Autokorjaamo Testipiste oy

Hallimestarinkatu 22
20780 KAARINA

Puh. (02) 243 5585
Faksi (02) 243 5100
Gsm (0400) 824 767
markku.hiiri@testipiste.fi

TOYOTA

autokorjaamo m.hiiri
testipiste

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy 9 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoinnä: **keskiviikkoisin** klo 12-17 sekä kuukauden **ensimmäisenä ja kolmantena arklauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone, Kaija Sipilä ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset:

- korkeus < 10 cm = 80 €

- korkeus enintään 10-15 cm = 100 €

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2020:

Vuosikerta (9 lehteä) 35 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 40 €.

Lisänumerot 3 €/kpl + mahdolliset toimituskulut.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy

Hyvää Pääsiäistä kaikille!